ÇOCUKLARLA AYRILMIŞ OLAN ANNE BABAYLA İNSANİ MÜNASEBETLERİ (6)

(...dünden devam)

Bir rivayete göre eylemlerin kendileri güzel veya çirkin şekillere ko-nularak tartılırlar. Başka bir rivayete göre de eylemlerin kendisi değil, yazıl-dıkları sayfalar, yani eylem defterleri tartılır.

Mücâhid, A'meş, Dahhâk ve onlara tâbi olanlara âit bulunan ikinci görüşe göre burada mîzândan maksat adâlet ve hükümdür. Sonra gelen âlimlerin çoğu, bunu şöyle izah ederler. Vezni böyle açıklamak, lugate uygundur. Delîller de bunu gerektirir. Alışverişte adâlet, ölçü ve tartı ile sağlandığından, *vezn*in, adâletten kinâye ol-ması, uzak bir anlam taşımaz. Bir adamın başkası yanında kadir ve kıymeti yoksa, falanın falan yanında hiçbir ağırlığı yoktur, denilir. Gerçekte kastedilen onun tartısı değil, ma'nevî değeridir. Yapılan işlerin ken-dileri yok olmuş, sonuçları kalmıştır. Eylemlerin bizzat kendileri var olsa bile, bunlar terâzî ile tartılacak türden maddî şeyler değildir. Mîzândan maksat adâlettir. Gerçekte âyette kastedilen bakkal terâzîsi gibi bir âlet değil, kişinin ahlâkî değerini, iyilik ve kötülüklerini belirleyen mânevî ölçüdür. Bu ölçü, belki her kişi için vardır. Her kişi, o mânâ ölçütünden geçirilir. Bunun mâhiyetini Al-lah bilir, Allah'ın adâleti şaşmaz. Her insanın eylemleri, ruhunda birtakım izler bırakır. O izler, nurlar veya lekeler, karanlıklar, kişinin neler yapmış olduğunu ortaya koyar.

Asıl amaç, eylemlerin birbirleriyle karşılaştırılıp iyi ve kötü-lerinin ayırdedilmesidir. Âhiret ahvâli, gayba ilişkin hallerdir. Bu ko-nuda tahmin ile söz söylemek, gerçekten bir şey kazandırmaz. Ancak Kur'ân, âhiret ahvâlini, insanların anlayabilecekleri ve alışagel-dik-leri bir üslûb ile anlatmaktadır.

Belki her iyi eylemden bir nur doğar. Meselâ namazdan, kendine mah-sus bir nur, oruçtan kendine mahsus bir nur, zekât ve sadakadan kendilerine mahsus birer nur doğduğu gibi, bunların kar-şıtı olan günâhların her birinden de kendilerine has karanlıklar, lekeler oluşur. İşte rûhâniyyet âleminde, âhirette bu nurlar kişiden yansıyınca kişinin neler yapmış olduğu; iyiliklerinin mi, kötülük-le-rinin mi ağır bastığı ortaya çıkar. Kişi, kendi işlerinin sonucunu kendi gözüyle görür.

(devamı yarın..)